

na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku, Ako (197) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

Štev. (No.) 196.

Chicago, Ill., 13. junija (June), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Iz polja delavstva.

Pozor delavci v Chicagu! San Souci-park in White City, znano zabavališče na 63. ulici, je Chicago Federation of Labor proglasila "unfair", to se pravi, da omenjena poletna zabavališča ne zaslužijo, da bi jih delavci podpirali s svojimi obiski. Vzrok je ta, ker je vodstvo San Souci-parka in White City pri raznih prireditvah tamošnjih zabavaliških prostorov prezrlo in potlačilo zahteve unijskih delavcev in najole neumnije.

V Clevelandu je zastrajkalo 6000 krojačev in krojačice združenih v "Cloak and Shirmakers' Union". Gre za pripoznanje unijskega.

Unija železolarjev je v letošnjem prvem četrtletju napredovala za 2015 članov in v istem času je izplačala svojim članom \$45.327.60 bolniške podpore.

V Carigradu, glavnemu mestu Turčije, so delavci letos prvič praznovali prvi maj. Tobačni delavci so vodili praznovanje.

V Los Angelesu, Calif., so mizarji izvojevali strajk, kateri je trajal od 1. maja. Plača jim je zvišana na \$4 dnevno, kakor so zahtevali.

SOCIALISTIČNI PREGLED.

"Chicago Daily Socialist", dnevni organ čikaških socialistov, je prišel v velike finančne stiske, tako da je zadnji teden v sredo morala izostati jedna številka. Čikaški sodrugi so pa v 24 urah zbrali čez \$1000 in s tem postavili list zopet na noge, da zamore izhajati redno naprej. To svoto so prispevali izključno posamezni delavci; oglasilo se je le par lokalnih unijs. List ima še okrog \$11.000 deficita, kateri mora biti plačan v par mesecih, nar kar bo listu bodočnost osigurana.

Danes (13. jun.) se vrše v Avstriji državnozbornske volitve. Slovenska socialnodemokratska stranka je postavila v vseh volilnih okrajih svoje kandidate in pričakuje velikega napredka glasov, kljub temu, da je bila doba volilne kampanje zelo kratka.

3. junija je izšel v Ljubljani socialistični dnevnik "Zarja". Izdaje ga jugoslovanska socialnodemokratska stranka. Da je novi dnevnik zlasti sedaj ob času volitev in za poznejše boje na Slovenskem velikanskega pomena, ni dvoma. Zato moramo samo pozdraviti ta korak sodrugov onkraj morja in želiti novemu dnevniku "Zarja" kar največ uspeha.

L. Quiterrez Da Sara, socialistični organizator za Meksiko, je imel pred nekaj dnevi svoj prvi javni govor na ulici v Juarezu. To je bil prvi socialistični govor v Meksiki. Poslušalec je bilo kar natlačeno. Svoboda govora je končno zasijala tudi v Meksiki, namreč s padcem Diaza.

Socialistično gibanje zelo napreduje med Armenci v Turčiji, Rusiji in v Perziji.

Splošen pregled.

Po njujorskem tvorniškem požaru, v katerem je 129 deklet izgubilo svoje življenje, je neki fant spoznal svojo zaročenko po zaročnem prstanu in torbici, v kateri je bila njena tedenska plača v znesku treh dolarjev.

Smrt uboge deklice je bila res strašna tragedija. Ali njeno življenje je bilo pekel. Kdo naj izhaja sirota je morala zjutraj ob slabi s tremi dolarji na teden? Vboji kavi v tvornico, po celodnevem težkem delu jo je čakala pa zopet kava s kruhom. Pokopane so bile želje tega mladega dekleta, vničeno je bilo njeno življenje, še predno se je doigrala tragedija v požaru.

Ali to ni edini slučaj. Na stotine delavk živi danes v istih razmerah, tisoče in tisoče mladih življenj in obupapolnih deklet izkoriščajo, derejo, skubijo, vničujejo in izmzgavajo kapitalisti. In proti temu zločinskemu sistemu, ki daje posamezniku pravico, da izkorišča druge, se resno bori edino socialisti.

Vsakdo, ki zagovarja s katerikoli strani današnji kapitalistični družabni red, je ljudski sovražnik in slepar, navaden sebičnež, pa naj že nosi talar ali pa cilinder.

Šoviniisti v Franciji in v Nemčiji že zopet ščuvajo zavoljo Maroka. Nemčija je poslala Franciji svarilno noto, da se ne sme kršiti pogodba konvencije v Algeriasu. Šoviniisti v Franciji pa pritiskajo na francosko vlado, naj vodi svojo pot.

Vendar! Ameriška legacija v Lisabonu je dobila nalog, da prizna portugalsko republiko v imenu "Zdr. drž.", kakor hitro bo zakonodajni zbor sprejel ustavo.

Mi nismo naklonjeni naselniškemu carju Williamsu. Ker je pa raznim "pobožnim" družbam, ki so lastovale še bolj "pobožne" domove za naselnike, katere so strigli s pravo ameriško prefriganostjo, nametal toliko polen pod noge, da so se umaknile v svoje brloge in ne morejo več do žepov naselnikov, mu zapišemo to delo k dobrem.

Po poročilu presbiterianske sinode izda vsaka družina v Zdr. drž. \$118 na leto za opojne pijače. Ako prevdarimo, da so posredni dohodki ameriškega delavca le \$460 na leto, potem nam ne sme nihče zameriti, ako sumničimo, da so pobožni presbiterianski gospodje za podlago njih šolske naloge vzeli svoje lastne račune za žganje.

Na jubileju kardinala Gibbonsa se srečajo vse velike korifeje: Taft, Bryan, Roosevelt, predsednik najvišjega sodišča White, Cannon, Champ, Sherman in La Follette, Hearst i senator Penrose.

Vsi so različnega mnenja. V marsičem si nasprotujejo: v veri in politiki. Ali v enemu so pa le edini. Današnji kapitalistični družabni sistem je za nje zlat rudokop, katerega najbolj zvesto čuva katoliška cerkev.

V Parizu je prišel v preiskavo stotnik de Gail, ker je svojeemu eskadronskemu šefu zaupal, da ne bo nikdar streljal na ljudstvo.

Ta dogodek zopet dokazuje, da kapitalistične države vzdržujejo vojaštvo radi tega, da držijo ljudstvo k tlom.

Debata o postavnem umoru Franciška Ferrera, ki se je pred kratkim vršila v španski državni zbornici, je dokazala, da klerikalcem gorijo tla pod nogami. Kapitalisti nalagajo denar v inozemske banke. In kurz španskim vrednostim papirjem ni padel le radi tega, ker jih kupuje vlada.

Zahteva republikancev za obnovo obravnave Franciška Ferrera pomeni, da ministrski predsednik pride s pravo barvo na dan: ali se odloči za liberalce ali klerikalce.

In Canalejas se je prodal klerikalcem. V praksi so sedaj najhujša nasilstva. Po vseh mestih so vladni ovaduh. Republikanci pa pravijo, da vladni teror pripravljajo tla za revolucijo, ki bo baje kmalu zapela svojo divjo pesen. Vbenci slovenski narod v stari domovini, če pride v Španiji do revolucije. Zopet bodo zasedle cele tolpe lenih menihov in redovnikov slovenskega ozemlja, slovenski delavci in kmet bodeta pa bežala v Ameriko.

Lesni trust je dobil zopet jednega "John Dietza" v svoje kremplje.

Po Chicago Daily Socialist.

Peter Vrbanič.

(Gornja slika.) Vrbaničev dom v gozdu 18. milj od Eveletha, Minn. (Spodnja slika.) Vrbaničeva žena in otroci.

Lz Virginije, Minn., pišejo "Chicago Daily Socialistu" z dne 5. jun.: — Trust lesa je po svojih "žandarjih" zopet spravil s pota jednega John Dietza. Peter Vrbanič ali "Črni Peter", kakor so mu rekli, se je postavil v bran proti Northern Lumber-kompaniji, ki je podjetje Frederieka Weyerhaeusera, a kompanija je poslala nanj svoje oborožene hlapce. Štiri mesece so hlapci lesnega kralja "čakali" na Vrbaniča; konečno so ga "dobili".

Peter Vrbanič danes leži v ječi težko ranjen. Bil je brez orožja, ko so ga obstrleli. Lesni trust ni miroval, dokler ga ni podrla krogla. Kako lahko delo. Bila je le gozdna afera — v samotni, daleč proč od ljudi.

Kdo pa je Vrbanič? Da je padel od krogelje iz puške braneč svoje pravo pred samosilnimi kapitalisti, ob tem se, seveda, zunanji svet ni razburil. Toda v tem kraju velikih smrekovih gozdov je ta sramotni napad na "Črnega Petra" Vrbaniča vzbudil veliko ogorčenje, katero lahko provzročijo komplikacije, kateri lahko provzročijo ljudi, ki v tukajšnjih smrekovih gozdovih bijejo trd boj za obstanek, tudi bijejo človeška sreča. Življenje je tem pogozdnim prebivalcem ravno tako drago, kakor je milijonarjem, ki žive ob nasladih od profita in smrek. — Med Vrbaničem in Dietzem ni dosti razlike in tem slučaju. Dietz je hotel odškodnino za hlode, ki so plavalii čez Cameron jezero. Vrbanič je zahteval od lesnega trusta \$1000 za poškodbo svojega zemljišča, katerega je poplavila voda iz jezga zgrajenega po Northern Lumber Co. Zgradil je jez in stražil tam s puško. Vrbanič se je največ zanesel na svojo puško.

Morda je že slišal o Dietzu. Vsakikrat, ko so prišli gozdarji v službi trusta z grožnjo, da poderejo njegovo zagrajo, odgnal jih je s puško. Ko so lazili za njim serifi, prepodil jih je s puško. Po štirimesečnem boju so pa Vrbanič zlatili — brez puške. Klicalec je sina, da naj mu hitro prinese crožje, a bilo je prepozno. Šerif je ustrelil prej predno je pritekel deček. Vrbaničeva žena je sicer rekla dečku, da naj ustrelji na šerife, ki so vlekli Petra, ali fant ni mogel vsled bojazni. Petra so odvlekli v ječo težko ranjenega.

Vrbanič je bival ob reki Waterhen blizu Buhla, nekako 18 milj od Eveletha, sedem let s svojo družino. Poseduje 160 akrov zemlje večinoma poraščene s smrekovino. Po zimije Peter sekal železniške polage, poleti pa obdelaval farmo dveh akrov. Ima šestero otrok, iz med katerih samo najstarejši fant za silo govori angleško. Njegovi sosedje v gozdu so sami inozemci. Večina teh ne sočustvuje z Vrbaničem; izjavili pa so, da v slučaju, če bo poskušal lesni trust aretirati tudi njegovo ženo — zaporno povelje je baje že izdano —, potegnili se bodo za njo in obeta se hud boj.

(Prosimo sodrugi in somišljenike v Evelethu ali drugih bližnjih naselbinah, da nam v tem slučaju še natančneje poročajo. Ured.)

Zagovornišvo na delu za brata. Mc Namara.

Los Angeles, Cal. (National Socialist Press. — Clarence Darrow in Job Harriman, glavna zagovornika bratov Mc Namara, sta izposlovala, da je prva zaslubna obtožencev preložena na 5. julija. S tem je zagovornišvo dobi-

lo prvo zmago. Distriktni pravdnik John D. Fredericks je sicer delal ovire, toda ni opravil ničesar. Pri zaslišanju bosta Darrow in Harriman zahtevala, da se razveljavijo obtožbene točke. Darrow je sedaj v Indianapolisu, kjer bo preiskal celo afero od kraja do konca. Job Harriman bo vodil zagovornišvo v Los Angelesu.

V Meksiki je bil silen potres, ki je napravil ogromno škodo in zahteval tudi mnogo človeških žrtev. Poročila o včinku potresa nasprotujejo. Eno poročilo se glasi o 500 mrtvih, drugo o 1500, in tretje pa o 5000. Približno 50.000 oseb je brez strehe.

Radovedni smo, če bodo nekteri farji zopet to nesrečo, ki je zadelala mehikansko ljudstvo in je posledica naravnih sil, zopet izrabili po svoje, kot so bluvanje Mont Pele'a na Martiniku. Takrat so farji — ne duhovniki — bluvanje Mont Pele'a podtaknili bogu, ki po njih zatrdilo kolne in preklinja kot kakšen "star soldat" in mori kot kak krviženji cestni ropar, da bi iz ljudi, ki si ne morejo in ne znajo tolmачiti naravnih prikazni, izprešali več denarja.

Slovenski delavci! Če bo kateri far sedanji potres v Mehiki hotel izrabiti kot božjo kazen, mu zalučajte v obraz, da je humbergar in lažnjivec.

V ameriški republikani nima-mo takozvanih višjih štiri sto. To pomeni 400 najbolj bogatih kapitalistov. Razporoke med temi 400 so nekaj navažnega. Vzlie temu se pa škofje ne upirajo, če je treba poročati milionarje v cerkvi. Ej, le ti plačajo mastno!

Revolucija.

Revolucija je. Ne jutri ali čez jutri, — danes je. Kaos, nered je povsod. Ljudi pobijajo, zapirajo, obsojajo ali oproščajo. Zakaj? Iz več vzrokov, predvsem zato, ker hočejo bogastvo; hočejo udobnosti; hočejo domovanje in rodbinsko srečo.

Ti ljudje so iz vseh slojev, iz vseh razredov. Nekdaj visoko čislani bankir umira v ječi; v Los Angelesu čakajo obravnave delavski voditelji; policaji streljajo n strijkujoče delavce; na tisoče je ubitih, sežganih in zastrupljenih v tovarnah za užigalnice, v rudnikih in pri plavžih. Čez tisoč žensk je bilo nedavno umorjenih v New Yorku.

Revolucija je. Samoumori, prostitucija in — gladna deca. Deca umira vsled vročine, vsled zapuščeniosti, vsled pomanjkanja hrane. Umirajo sredi bogastva, sredi čezmernega rzkvoja in potrate.

Revolucija je. Tukaj ni vprašanje o zlodejeih ali o "poštenjakih" in "pravičnikih". Prepirljivca, izzivača, malega tatu ustrelje na cesti ali v gostilni. Lorimer sedi v senatu. Kdo je boljše? Ne vemo. Ne brigamo se. Jeden kot drugi je žrtva okolščin, katerih ne more kontrolirati. Okolščine, razmere, sistem, — ktereга jeden sam človek, niti peščica ljudi ne obvlada, golta dan za dnevom žrtvo za žrtvo, mori in uničuje milione življenj.

Revolucija je. Boj za sužnje in za bogastvo. Sužnjev hočejo in bogastva hočejo.

Revolucija zahteva, da si ljudje sami pomagajo, sami sebi in drugim. Svata je velik: naradni zakladi so neizmerni. Pustite človeka v prirodu. Človeštvo se mora organizirati in treba je vedo in umetnost v proizvodjanje potrebščin: hrane, obleke, stanovanj itd. Vsi ljudje naj proizvajajo in vsi uživajo. Dela naj se za porabo, ne za profit.

Vsa mladina mora v šolo. Stradati ne sme. Dovolj je dobrin za nasičevanje. Delavne ure se morajo zniževati tako dolgo, dokler bo dela za vse.

Samo na ta način bodo ljudje srečni. Ne bodo pa nikdar srečni, dokler jih bodo "osrečevali" s tem, d jih zapirajo v ječe, streljajo in obešajo.

To je revolucija. Zmagala bo, kajti zavedamo se, da je na svetu vsega dovolj za vse ljudi, vsledčesar je neumnost, pobijati drug drugega v sedanjem boju za obstanek.

Vse pritožbe glede nerednosti pošiljanja lista in druge stvari tičočee se "Proletarca" je poslati na sodr. Frank Podlipca, 604 N. Curtis St. Chicago, Ill.

DELNIČARJI JUGOSLOVAŠKE DELAVSKE TISKOVNE DRUŽBE POZOR!

V soboto 17. junija t. l. ob 8 uri zvečer se vrši občni zbor delničarjev goriimenovane tiskovne družbe s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora in direktorijev.
2. poročilo blagajnika;
3. poročilo upravnika;
4. poročilo uredniš. odbora;
5. poročilo nadzor. odbora;
6. Odpovedi in volitev odborov;
7. Razno;
8. Zaključak seje.

Seja se vrši v Kostkovi dvorani, vogal 26. cesta in Avers ave. Vsak delničar naj bi bil navzoč! Direktorij.

Dne 18. junija je mednarodni Picknik v Riverview Parku!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.
IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.
Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta, za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Glagoli po dogovoru. Pri spremembi kvartalno ali letno se zaračunava dodatno tudi STARJ naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipce, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Jančič, Treasurer.
Frank Petrić, direktorij.
Jos. Bratković, direktorij.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.
Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
1146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

RAZREDNI BOJ.

V ameriški republiki kakor tudi drugod sta dva razreda: razred kapitalistov (delodajalcev) in razred delavcev (delojemalcev). Prvi razred želi večji profit, drugi pa večje plače. Radi delitve proizvodov pa nastaja med obema prepir. Ta prepir je pa podlaga razrednemu boju. In ta boj bo trajal, dokler delavec ne bo prejel celo vrednost izdelka.

Človeški rop, ki so ga dali izvršiti kapitalisti nad bratoma Me Namara, nam kaže in priča, kako hudo divja razredni boj.

V tem boju pa kapitalistom ne gre toliko, da bi ugrabljeni brata bila špaznana krivim. Njim je največ na tem, da bi oslaboglasili organizirane delavce. In najbrž se ta kapitalistični manever ne bo uresničil.

Zakaj?

No, ker delavec niso tako neumni, da bi samim sebi uročili slaboglasno spričevalo. Delavci vsega sveta so pa tudi pričeli umevati, da kapitalisti kot razred nimajo najmanjših pravic do simpatij iz delavskih vrst, da delavci ne smejo dovoliti kapitalistom tudi najmanjših koncesij.

V tem boju med kapitalisti in delavci se pa bodo delavske unije po ameriškem sistemu kmalu preživele, ako kmalu ne spremenijo svoje bojne taktike in način organizacije. Ako hočejo ameriške unije v tem razrednem boju voditi delavce od zmage do zmage, potem se morajo reorganizirati.

Kako?

V prvi vrsti je potrebno, da tvorijo falango proti edinemu sovražniku — kapitalizmu. Iztrebiti morajo iz svojih vrst ljubosumne boje, ki divjajo med raznimi unijami in koristijo le kapitalistom. Umevati morajo, ako se enemu članu unije zgodi krivica po kapitalistih, da krivica zadene vse unije. Forma organizacije se mora predelati tako, da lahko vsi unijci v ameriški republiki zastavkajo ob določenem času, ako tako zaključijo njih zaupniki, oziroma zastopniki. Pripravljeni morajo biti vsaki dan za splošno stavo.

Nadalje se morajo delavci organizirati tudi politično v socialistični stranki. Voliti morajo svoje zastopnike v vse zakonodajne zastope, državne in mestne uradnike, dobiti morajo oblast potom volilnega lista nad civilno in vojaško gosposko. Napram taki politični in strokovni skrajno dovršeni delavski organizaciji, bi bili kapitalisti pravi siromaki vzlic svojem bogastvu in ne upali bi se izvrševati človeških ropov.

Taka organizacija se kaj lahko izvrši in dodela, ako le delavci hočejo izvojevati sebi gospodarsko in politično enakopravnost. Delavci zdramite se in se bojujte za osvoboditev svojega razreda iz kapitalistične sužnosti. Vsak človek, ki dela z umom ali z rokami, je vaš brat, zategadel se ne pripravajte med seboj, temveč obrnite svoje bojno kopje proti kapitalistom in plačanim hlapcem, ki s pomočjo vere ali liberalizma zagovarjajo kapitalizem.

Delavci! Vi ste bratje in kapitalist vam je tujec Borite se proti njemu in izvršite svojo dolžnost: vstopajte v unije in v socialistične klube!

USTAVA IN LJUDSTVO.

Opustimo najvišje sodišče v ameriški republiki in dajmo ljudstvu moč, da potom iniciative in splošnega glasovanja uveljavi ali pa razveljavi zakone, ki soglašajo ali nesoglašajo z ustavo. Ljudstvo bi se poslužilo te pravice le tedaj, kadar bi bilo treba, ker ima več patriotizma kot najvišje sodišče in senat.

Ustave se delajo za ljudi, ki živijo takrat, ko jih delajo. Vsed tega ima ameriško ljudstvo tudi pravico, da spremeni ustavo, ako je potreba in uvede direktno zakonodajo. Sedanja ustava je bila narejena pred sto leti. In nihče ne more zanikati, da današnji ljudje imajo boljše in več zmožnosti za izdelavati ustavo, kot ljudje, ki so živeli pred enim stoletjem.

Jefferson je učil, da se mora ustava spremeniti vsakih dvajset let. Trdil se je, da bi enak paragraf tudi dodali ustavi. Ali nam zadnjaki so glasovali proti njemu.

Opustimo tudi senat in dajmo ljudstvu pravico do vetiranja zakonov, ki jih je sprejela nižja zbornica. Vendar se ljudstvu boljše zaupa kot pa senatu, v katerem sedijo nekateri možje — tako je dognala preiskava — ki so s podkupnino prišli do svojih sedežev. Ako je pa po današnji ustavi nemogoče izvršiti kaj takega, tedaj je treba spremeniti ustavo, da bo ustavno, kar se smatra za protiustavno.

Caveant consules!

Ljudstvo in Rim.

Pod tem zaglavjem piše "Chicago Daily Socialist" z dne 9. t. m. sledeče:

"Pravična moč vlade izvira iz skupine in volje vladanih."

To je temeljni kamen naše republike in živ princip napredka.

Temu nasproti stoji doktrina: "vlada po božji milosti": vlada kralja, papeža, carja ali cesarja, kateri ni odgovoren ljudstvu, temveč dobiva svojo oblast iz "nekega višjega vira."

To se ne tiče vere. Ne gre za vero ali nevero v boga. Kljub temu se pa ljudje slepijo, da ima ta stvar opraviti z vero.

Glavno vprašanje je: ali se naj ljudstvo samo vlada? Ali naj bo njegova volja najvišji zakon. ali se naj uklone tiraniji "višjih", ki ga naj izkoriščejo v imenu boga in vere?

Ta boj je že star. Traja že stoletja. Milione ljudi je bilo trpinčenih, ker so si lastili pravico, misliti po svoji lastni pameti. Milione ljudi je izkrvavelo na bojiščih v bitkah za versko in politično svobodo — za pravico ljudske vlade.

Naša republika prvači med mnogimi državami glede svobode, enakosti in bratstva. (???)

Naši zakoni, dasi imperfektni in zverženi vsled krivičnega ekonomskega sistema, kateri je dedščina barbarske dobe, temeljijo na načelih samovlade. Po Abrahamu Lincolnu naša republika je "vlada ljudstva po ljudstvu za ljudstvo".

Toda boj še ni končan. Zmaga je še daleč.

Temne sile nazadnjaštva še rujejo.

Pod plaščem vabljenih form in diplomatske uljudnosti kujeta zaroto **Rim in kapitalizem.**

Kardinal Gibbons, za papežem najvišji dostojanstvenik rimske cerkve, je zadnji torej praznoval v Baltimore petdesetletnico svojega mašništva.

Very well. To je njegova zadeva, zadeva njegovih prijateljev in sovornikov. Niti besedice bi ne spregovorili, ako bi bila ostala le zadeva rimske cerkve. A bila je javni, državni pomp, pri kateri so sodelovali predsednik, podpredsednik, ekspredsednik, glava vrhovnega sodišča, več senatorjev, kongresmanov in guvernerjev kot častni gostje cerkve.

Rimski kardinal in predsednik Zedinjenih držav sta prišla roko v roki na sijajno dekorirani oder. Kardinal je imel na sebi egiptovski "regalia" svojega urada. Oder je bil matlačen zastopnikov naše vlade in rimske cerkve.

Toliko kar se tiče kulis na odru.

Sedaj pa pride drama. Predsednik Taft je ponižno sklonil glavo pred kardinalom in koval v zvezde njegov "plemeniti patrijotizem".

In kardinal je odgovoril. Ni se obotavljal; izrazil je priliko.

Proglasil je vso teorijo naše vlade za krivo in napačno. Po njegovem mnenju in mnenju njegove cerkve predsednik in ostali uradniki republike niso zastopniki ljudstva, katero jih je izvolilo, po svoji volji, temveč so postavljeni "Po božji milosti, zajamčeni iz Rima".

Tukaj slede izdajalske besede kardinala Gibbonsa:

"Pomnilo, da so predsednik in vsi podrejeni magistratorji agentje in ministri Boga (!) od kterega imajo božansko oblast (!), da jim pomagamo, kar je v naših močeh, voditi in kontrolirati pota naše slavne republike".

Da! pomnilo, da Rim samo sebi prisvoja diktatorstvo čez celi svet. In pomnilo, da so se krivični bogataši vedno in povsod zvezali z Rimom v svrhu, da zaslužijo svet. To je zarota mamona in Rima proti ljudstvu".

ALI SO SLOVENSKI ČASNIKARJI POSTALI TUDI JUDEŽI?

Obraz "Clev. Amerike" je dvojen. Pravi Janov obraz je! Uganjka je, katero je treba rešiti. In čas je, da sma slov. delavec v Ameriki glede omenjenega lista na jasnem.

"Clev. Amerika" z dne 9. junija t. l. prinaša na drugi strani članek "Zakaj štrajkamo?" Proti temu članku ne more nastopiti noben delavec, kdor količkar razume razredni boj.

Ali "Clev. Amerika" ima v isti izdaji in na prvi strani dopis "Kako živijo siromašni štrajkarji v Westmoreland Co.", ki je pisal direktno hujskajoče (sem začitil čit, da bi bil prvi, ki bi dejansko nastopil proti onim, ki hodijo skebat) in kateremu vzlic tej neumni hujskariji ne bi noben zaveden delavec ne prisojal važnosti, da se zadnji odstavek dopisa ne glasi deslednje:

Na prostoru je bilo zbranih kakih 2000 štrajkarjev. Ne bom govoril, kaj sem povedal takrat štrajkarjem, toda eno stvar bi vseeno rad v javnost spravil. Povem vam, ubogi štrajkarji, da varujte se ljudike, ki jo imate v sredini, takorekoč za organizatorja, ki je podkupljen od kompanije. Povem vam, da sem govoril z osebo po knedenem sprevedu, ker imam v takih slučajih vedno dober nos. Ko sem govoril z dotično osebo, sem jo vprašal, kaj neki je vzrok, da štrajkarji ne dosežejo toliko časa tako malo stvar kot jo zahtevajo. Na to vprašanje mi ni znal odgovoriti. In ko ga še nadalje vprašujem in pravim, da se mi čudno zdi, da morajo štrajkarji biti tako pokorni in ubogati vse, kar jim pravi ena oseba, postavljena od kompanije. Zopet molči in pomiga z rameni, da ne ve. Ko ga vprašujem še nadalje, pride ena boljša oseba do naju. Ker sva bila oba boljše oblečena kot štrajkarji, sem imel tudi jaz priliko zvedeti, s kom imam opraviti. Spoznal sem v novi osebi, da je bila od kompanije, da izve od organizatorja, kaj se je govorilo in naredilo na shodu. Ko pa mu na skrivje namigne, da o tem ne sme govoriti v pričo mene, sta u molknila o tem in govorila o drugih stvareh.

Reči moram, da je grdo skehati, še stokrat grje je pa, da se dobi oseba med slovaškim narodom, ki se da prodati od kapitalistov. Štrajkarjem pa rečem, pazite se in vrzite ljudiko iz svoje srede. In če bi bili v početku bolj previdni, bi mogoče že zdavnej dosegli, zakar sedaj trpite že 15 mesecev.

Glavni zastopnik "Clev. Amerike".

V tem odstavku modruje "glavni zastopnik", da štrajk radi tega traja že 15 mesecev, ker organizator premogarske unije že 15 mesecev izdaja štrajkujoče premogarske premogarskim družbam, ki lastujejo premogokope v Westmoreland okraju. Modra misel! Mar ne? Ako je res organizator petnajstmesečni izdajalec tedaj je premogarskim baronom storil zelo slabo uslugo, ker premogarji že štrajkajo 15 mesecev, kar pomeni, da premogarski baroni že 15 mesecev ne dobivajo pravega profita. Po našem skromnem mnenju bi pravi izdajalec poskrbel, da bi se štrajkarji že drugi dan, ko so proglasili štrajk vrnili na delo,

da bi premogarski baroni ne trpeli škode na profitu.

Zastopniku "Clev. Amerike" se dozdeva priznanje unije majhna stvar. Seveda on sodi po svoje. In ne zamerimo mu, ker najbrž razrednega boja ne razume. Saj drugače bi vedel, da je za organiziranega delavca priznanje organizacije najvažnejša stvar. Ako kapitalisti ne priznajo unije, ne priznajo tudi nobene zahteve organiziranih delavcev.

Ako je zastopnik "Clev. Amerike" videl, da sta organizator in zastopnik premogarskih družb v dogovoru, zakaj ni pribil ime tega izdajaleca v "Clev. Amer.", da bi ga premogarji izobčili iz unije? Seveda je še čas, da zastopnik "Clev. Amerike" popravi, kar je pozabil. In če "Clev. Amerika" ne pribije ime izdajalskega organizatorja, se nehote v nas vbuja sum, da se je "Clev. Amerika" prodala premogarskim baronom, da s članki polni sumničenja do unijskih odborikov podira v junjskih sreih štrajkarjev up do zmage.

Nehote se nam vriva misel, da morda "Clev. Amerika" igra ulogo italijanskega lista "La Italia" ki se je prodal premogarskim baronom v državi Illinois ob času premogarske stavke in blatil in grdil odborike premogarske unije.

Če pa "Clev. Amerika" noče, da bi sum podlega izdajstva obvisel na nji, smo prepričani, da bo razglasila ime "podlega in izdajalskega" organizatorja, ki je kar vspričo njenega zastopnika prodajal štrajkarje zastopniku premogarskih družb.

Med organiziranimi delavci v Ameriki je javna tajnost, da kapitalisti najamejo podle osebe, da obrekujejo odborike umije ob času stavke. To je že star ameriški kapitalistični trik, ki ga ameriški kapitalisti vselej izigrajo kedar ne morejo vpogniti štrajkarjev.

Mogoče je zastopnik "Clev. Amerike", "ki ima dober nos", ne pozna pa razrednega boja, sedel kakšni kapitalistom prodani duši na spretno nastavljen limanec. Mi želimo, da bi bilo zadnje — da bi slov. naroda v Ameriki ne zadela sramota, da so med nami časnikarji z dvojnimi licem, ki prodajajo slov. štrajkujoče delavce ameriškimi kapitalistom.

"Clev. Amerika"! Na dan z imeni unijskih odborikov, ki izdajajo štrajkujoče delavce v Westmoreland okraju. Unijski delavci bodemo skrbeli, da bodo izdajice zletele iz premogarske unije.

Unijski delavci niso ovce, ki slepo sledijo svojim pastirjem. To naj si zapomnijo tudi taki ljudje, ki ne razumejo ali nočejo razumeti delavskega gibanja.

UČENEMU "GASPUDU" V PODUK.

Učeni "gaspud" iz So. Chicago se strašno in silno muči dokazati, da je Bog njegov hlapec, ki pleše in skače, kot mu on živiža. Že tedne se trudi dokazati v "Am. Slov.", da je treba njemu le poukati za vrvice in Bog ga ponižno vpraša po njegovih željah. Njegov Bog preklinja socialiste kot on, kedar je pijan, meša se v politiko, v delavske boje s kapitalisti in ima vse njegove slabe in dobre lastnosti.

Ali učeni "gaspud" v So. Chicago nima le Boga pod palecem, marveč nosi v mezinu tudi vso znanost in vedo. Darwinovo teorijo o nastanku pasmi rešuje na kratko z vprašanjem, kdaj so človeku odrezali rep. No, če bi bili hudomušni, bi rekli takrat, ko so njemu odrezali že itak pičlo pamet, ali pa takrat, ko je po ultramontanski školastiki naslanjaje se na bogoslovsko in druge svetovno znanstvene razloge ali pa po prepričanju jezuitske knjige "Pamet in vera", prišel do prepričanja, da je prepričanje lahko le dvoje: matematično ali pa zgodovinsko.

Mi nismo hudomušni, marveč zaključujemo, da je "vleučeni gaspud" iz So. Chicago čestilec in učenec jezuita Laineza, ko je ob času tridentinskega zbora v 16. stoletju trdil, da je duhovščina razsvetljena čd sv. duha in edina pooblaščenca za cerkevno vladarstvo. Duhovščina izvršuje službo pastirja, posvetniki (verniki) pa tvorijo čredo ovac. Ovce so pa

nerazumne živali, katere ne morejo biti deležne vladarstva. In po zadržilu jezuita Laineza je "vleučeni gaspud" iz So. Chicago veleumni znanstvenik in učenjak, dasi mu vsakdo lahko na obrazu čita, da je navaden bedak, ki nima nobenega pojma:

1.) da je vsemir večten, neskončen in neomejen;

2.) da substansa polni ves neskončni prostor in se vedno giblje;

3.) da se to gibanje končuje v neskončni dobi kot enoten razvoj, s časovno spremembo stvarjenja in umiranja, razvoja in nazadovanja.

4.) da so vsi neštevilni svetovi, ki so razdeljeni v eterju, ki polni prostor, podvrženi zakonu suštance; mejtem ko gibajoča svetovna telesa v enem delu vseмира počasi nazadujejo in se bližajo svojemu koncu, se vrše v drugem delu vseмира novo življenje;

5.) da je naše sonce tudi tako minljivo svetovno telo, naša zemlja pa minljiv planet, ki kroži okoli solca;

6.) da se je naša zemlja tisoč in tisočletja hladila, predno je na nji nastala voda, ki je prvi pogoj za organsko življenje;

7.) da je doba za pretvoritev organskih oblik trajala mnogo milijonov let;

8.) da je v kasnejši biogeneški dobi daleč prekosil rod hrbtničarjev vse druge živalske rodove;

9.) da se je veja hrbtničarskega rodu razvila iz nizkih dvoživk in kač v sesavce;

10.) da so najpopolnejše živali tega razreda primatje, ki so nastali v začetku terciarne dobe iz prohioriatov skoraj pred 3 milijoni leti;

1.) da je najmlajša in najpopolnejša vejica primatov (prvakov) človek, ki se je razvil še le koncem terciarne dobe.

Da pa "vleučeni gaspud" iz So. Chicago ne bo preveč dvomil o navedenem mu svetujemo:

1. da gre v Jackson-park v Chicago in si ogleda prazgodovinski oddelek v muzeju. Tam bo našel tudi živali, ki jih je Noe pozabil vzeti v svojo barko;

2. da prečita knjige Darwina, Haeckela, Virchova, Lamareka, Baera in Mayera;

3. da se lahko meri v debati kedar hoče na seji jugosl. soc. kluba št. 1. v Chicagi Redne seje se vršijo vsako četrto soboto v mesecu. "Vleučenuemu gaspudu" je dovoljeno, da lahko prične z rezanjem opičjega repa ali pa katerim drugim predmetom, ki mu je najbolj všeč.

ČLOVEK GOSPODAR ČEZ PRIRODO.

(Thomas A. Edison.)

Kljub temu, da je veda v zadnjih par sto letih naredila čudesa, smo še komaj storili prve korake v nepoznani svet znanstvenih odkritij in pridobitev. V bodočih petdesetih letih storjen bo večji napredek, kakor kdaj poprej od začetka sveta.

Nisem sanjač, niti ne smatram špekulacij na bodočnost dobičkonosim. Toda sodeč po dosedanem svetovnem napredku v eni ali drugi stvari, človek ne more zapreti oči pred pogledom v bližnjo bodočnost.

Na jasnem sem, da tekem prihodnjega polstoletja bo veda odpravila moč. S pomočjo elektricitete, najmočnejšega prirodne sile, zamogli bomo preukreniti fizični fenomen dneva in noči. Tako radikalnega vporabljenja prirodnih sil proti naravi naravno še ni bilo. Doba večnega dne bo prišla potom izpopolnjene električne luči. Ta ideja, da bo elektrika tekmovala solncu, se lahko podpre s faktom, da najmočnejša električna luč, kar jih je danes v rabi, predstavljajo komaj pet odstotkov svoje sile. Petindevetdeset odstotkov sile se zavzre, potrat. Ta potrata ali nevpoprabljenje električne sile, se brez dvoma v kratkem omeji. Takrat bo električna svetloba dvajsetkrat močnejša, vplivnejša kot je sedaj. In tedaj izgine noč v naših mestih.

Kaj bomo pridobili z odpravnočne teme? Seveda, če izgine noč, spanja s tem še ne moremo odpraviti. Veliko lažje pa bo odpravljati razna nočna delu, ki imajo danes še toliko ovir. Z eno besedo: izvrševalo se bo z lahkoto vsako delo kakor po dnevu. Pri-

dobila bo veliko zrakovplovo, mornarstvo in vsakovrstna transportacija. Tema je vedno ščitila zločin. Samo v tem oziru bo neprestana svetloba pravi blagoslov za človeštvo.

Velikanski napredek v bližnji bodočnosti je tudi zagotovljen na polju aviatike ali zrakovplove. Konj na cesti bo izginil; zamenjal ga bo električni voz. S tem se popolnoma spremene vozne ceste.

Izpopolnitev v stavbinstvu bo predrugačija sedanjim načinom stanovanj. Navadni delavci ne bo več plačeval najemnine (renta); stanoval bo v lastni hiši, ktera se ne bo po lepoti in zdravstvenih in pravih nič ločila od hiše njegovga delodajaleca. Socialno nesoglasje bo izginilo, kadar bo vsak delavec imel lastno domovanje.

Zdravilska veda bo premagala bolezen. Socialna veda bo uničila bedo, siromaštvo. Zračna plova bo odpravila vojno. Svetovni mir bo zagotovljen čim se dožene, da zamore letalni stroj, kateri nese človeka, ravno tako nese 150 funtov nitroglicerina. Dvajset tisoč takih letalnih strojev zamore na ta način razdijati vse vojno brodogve na svetu.

Z odpravo bede, boleznin in vojne zagotovljen je človeštvo neizmerni umstveni napredek. Bodoči človek bo umski velikan. Veda bo preustrojila svet fizično in moralno. In dobremu delu tega velikega triumfa bomo priča — tako upam — tekem bodočih petdesetih let.

Dopisi.

Cambridge, Ohio.

Cenjeni sodrug!

Tukaj vam pošiljam \$2.00 za istkovni sklad "Proletarca", kateri je bil nabran v veselidružbi pri J. Šmidu na Decoration Day. Obenem želim, da se pribliči tudi mali dopis iz tukajšnjega kraja.

Tukaj in v sosednem Byesville nas je le okoli 15 Slovencev. V obeh mestih so tovarne, toda Slovenci delajo le v premogokopih. Dela se le po 2 do 3 dni v tednu in vse zgleda tako, kot da bi se kapitalisti bali, da bi si ljudje kaj prihranili, da bi potem lažje zadušili štrajk, kateri bo najbrže izbruhnil prihodnjo pomlad. Z aprilom 1912 poteče namreč pogodba med delavci in operatorji. Zato nas tiščijo k tlom; toda ako tudi zmagajo in mi propademo s štrajkom, (kar je pa skoraj neverjetno, ker so delavci tukaj zavedni) politično nas ne bodo več ubili. Po celi okolici se ustanovljajo socialistični klubi raznih narodnosti. Da smo napredovali, so pokazale zadnje volitve v novembru. Vidi se, da je država Ohio skoraj prva s številom socialističnih glasov, mnogo izmed teh je iz naše okolice. Bliznje mestee Byesville s svojimi 4 tisoč prebivalci ima socialističnega župana in tudi drugi člani mestne uprave so socialisti. Le nekaj bi jim štel v zlo, to je ko nimajo socialistični dnevnik, zakaj ako lahko Cambridge s svojimi 11 tisoč prebivalci vzdržuje dva dnevnika zakaj ne bi Byesville jednega socialističnega. Sedaj pa poplavljaje Byesville "The Guernsey Daily Times" in "Daily Jeffersonian" iz Cambridge s svojimi protidelavskimi članki. Prepričan sem, da se bodo tudi v tem pogledu v bližnji bodočnosti kaj zgodilo, kajti naše geslo mora biti: naprej, in ne nazaj. Socializem hiti z vso hitrostjo naprej in marsikateri, ki je pri zadnjih volitvah volil s kapitalisti, se je spreobrnil in bode pri prihodnjih volitvah volil socialistično. Da, da, socializem gre kyšku, in vas je strah. Je-li vas? Rockefellerji, Morgani, Armourji, Vanderbilti in drugi iz Wall Streeta? Sprevideli ste, da je socializem stranka, s katero je treba računati, ktera ima natančno začrtan program, ki bo dovedel v boj do cilja in zmage prej ali slej. Par let nazaj ste se socializmu še posmehovali in sedaj se delavstvo probuja, vstaja, socialistični voditelji so znali z besedo in vzgledom prubiti ljudstvo za socialistična načela v njih lastno dobro.

S socialističnim pozdravom

A. Mekinda.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

Stranka

IZVLEČEK SKLEPOV Z ODBORNE SEJE JUGOSL. SOC. ZVEZE DNE 11. JUNIJA 1911.

Na seji eksekutive Jugosl. Soc. Zveze, ki se je vršila v nedeljo popoldne, je bilo rešenih zopet več važnih točk v ožgled agitacije in propagande za socializem med jugoslovanskimi delavci v Ameriki.

Med drugimi važnimi zadevami, je bila ena najvažnejših delno rešena tista — o kateri se je razpravljalo že na seji 16. aprila, namreko se je zaključilo, da se za drugo leto povabi na agitacijsko pot v Ameriko, sodr. **Etbina Kristana**. Na isti seji je bilo sklenjeno, da se prša sodr. Kristana, če bi hotel prevzeti to nalogo.

V povelju Kristanovega odgovora, v katerem pravi, da je načelno pripravljen priti semkaj, če odbor sprevidi, da bi mogel zmagati to požrtvovalno delo, da se ideja uresniči, je uprašeno glede Kristana samega — rešeno. Ostaja torej le še uprasanje virov in sredstev, kako doseči svoto, katera bi se potrebovala, da se to dejanski uresniči.

Proračun — katerega predloži tajnik na podlagi informacij o vožnji na suhem in na mokrem, kakor tudi primerno nagrado za čas govornikovega bivanja v Ameriki, katero naj bi bilo k večjemu 7—8 tednov — je okroglo \$500.00.

Ta svota — tako se sklone soglasno — se nabira skozi 10 mesecev po \$50. od člana v klubih Jugosl. Soc. Zveze in se brani v Zvezni blagajni edino za ta namen.

Sklene se tudi, da krajevni klubi ob času shodov, na katerih bo govoril Kristan, nastavijo ustoppnino, primirno njihov razmeram in da gre čisti prebitok od tistega v tiskovni fond jugosl. socialističnih listov v Ameriki.

V krajih, kjer ni socialistične organizacije, pa bi rojaki želeli prirediti shod za Kristana, bi bilo o mogoče storiti le na ta način, da se organizira odbor, ki bi oskrbel vse potrebno za prireditev shoda in poravnal nastale potne ali druge slučajne stroške.

V tem slučaju je treba javiti tajniku Zveze vsaj 4 mesece predno se namerava prirediti tak shod.

Kristanov prihod se je določil za sedaj začetkom septembra ozi. koncem avgusta 1912.

O glavnih točkah tega izvlečka, bodo odglasovale organizacije.

Na priporočila sodr. Bešenica, da se pošlje na konferenco srbskih socialistov S. L. P. stranke, katera se vrši v Clevelandu dne 2. in 3. julia, enega časniškega poročevalca, "reporterja", ki naj bi zastopal liste jugosl. soc. Zveze se sprejme soglasno, da to delo prevzame sodr. Bešenica, za kar se plača za potne in druge stroške \$20.00 iz Zvezne blagajne.

Sklene se tudi, da se povrne iz Zvezne blagajne \$15.00 "Nar. Glasu", ki je posodil sodr. M. Lučiču, da je mogel iti na pot v Chisholm, Minn., kamor mu je vvelj zahteve ondodnega kluba dal direktivo na pot gl. odbor.

Na mesto radi odpotovanja odstoplega sodr. M. Lučiča iz gl. odbora, je naznanjen od srbskega o srednjega odbora v gl. odbor sodr. Steve Perin.

Odborniki so bili navzoči: Thome Bešenica, Spasoje Markovich, Katarina Strahota, Frank Petrieh, B. R. Savieh, J. Delia in Steve Perin.

SODRUGOM TAJNIKOM KLUBOV JUGOSL. SOC. ZVEZE NAZNAJJE!

Koncem tega tedna se razpošlje na vse jugosl. soc. klube glasovnice radi obiska sodr. Etbina Kristana, socialističnega govornika in predavatelja v Ameriko.

Ena glasovnica je dovolj za vse člane v klubu. Glasovnica bo prirejena takole: Pri vsakem posameznem predlogu bodo dve črti. Na koncu ene črte bo beseda DA na koncu druge pa NE.

Tajnik naj na seji v navzočnosti članov prečita vsak predlog po sebi, nakar naj se takoj o njem odpre debata in glasovanje, z vzdiganjem roke. Prvič za DA; če niso vsi glasovali DA, se vpraša še enkrat nasprotno, nakar se zapíše na črto DA toliko glasov, na črto NE toliko glasov. Po dokončanem glasovanju, se podpiseta na glasovnico istočasni predsednik in tajnik, na kar se glasovnica odpošlje prej ko mogoče na tajnika sodr. Frank Petri 1830 So. Centre Ave., Chicago.

Gl. odbor priporoča to važno akcijo vsem članom Jugosl. Soc. Zveze, ker si je svest, da je potrebno, ker bo ojačila naše vrste in rodila mnogo dobrega sadu za našo organizacijo in jugosl. soc. časopisje v Ameriki.

Sodr. E. Kristan govori hrvatko kot slovensko in ga bo razumelo lahko na stotisoče Jugoslovancev v Ameriki.

Natančnejši program o prijavljanju shodov itd. se uredi pozneje.

Glasovnice morajo biti vrnjene najkasneje do 22. julija t. l. Tajništvo.

Gibanje krajevnih klubov.

Sodr. Josip Ferjančič, tajnik jugosl. soc. kluba št. 46 v Panama, Ill., poroča, da so bili na seji dne 21. maja izvoljeni sledeči uredniki za tekoče leto: Jos. Ferjančič, tajnikom; Valent. Andolšek, organizatorjem; Frank Petrič, zapisnikarjem.

POZOR SODRUGI V W. ALIS, WISCONSIN!

Jugosl. socialistično združenje št. 35 J. S. Z. priredi dne 2. julija t. l. velik Pieknik v Taskas Grove, vogal Beloit Road in Lincoln Ave.

Začetek točno ob 2 uri popoldne. Vstopnice so po 10c. za moške, žene in otroci so vstopnine prosti.

Jugoslovanski delavci v W. Allisu in Milwaukee naj ne zomude priti na ta Pieknik. Čisti dobiček Pieknika je namenjen v prosvetne svrhe delavstva.

Sodrug iz Milwaukee naj vzamejo Burnham Str. karo do 51te Ave., od tam bo vozil voz do parka brezplačno.

(3x) J. Celieh, tajnik.

VABILO.

Na pieknik, katerega priredi podporno društvo "Zaveznik" št. 3 S. D. P. Z. v nedeljo dne 18. jun. pop. na prostorih Jos. Hryva na Bon Air, nad Franklinom.

K omenjenemu piekniku se ljudno vabi cenj. občinstvo, da se ga udeleži; posebno ker je čisti dobiček namenjen v korist "Slov. Izobr. Domu."

Prisostovalo bo tudi "Pevsko in izobraževalno društvo "Bled", katero nam bo zapelo nekaj krasnih pesni.

Preskrbljeno bo z dobrim pivom, raznovrstnimi jedlimi in drugimi potrebščinami.

Vstopnina za moške \$1.00.

Dame proste.

K udeležbi vabi ODBOR.

Listnica uredništva.

G. S. Cleveland, O.: Sami priznate, da je škoda prostora v "Proletarcu" za Lojzetovo "žehoto". Tudi mi smo tega mnenja, in zato je boljše, da se ne bavimo z njim. Pošljite kaj drugoga. — Pozdrav!

Kranjski socialist, Oreg. City: Vaše gradivo smo izročili sodru-

gu, ki se bavi s povestmi bogaboječih ljudi in ki bodo izhajale v "Proletarcu" slov. delavcem v pouk in zabavo. — Zdravi!

Dopisnikom iz Clevelanda: Tudi vajin dopis smo izročili sodr. poveljniku.

SPANJE OTROKA.

Urni telesni in duševni razvoj otroka v prvih letih utruja vse telo ter potrebuje zato otrok dolgotrajnega in mirnega spanja. Prvih šest let ne zadošča otroku niti cela noč, nego mu je potrebno, da spi tudi še po dnevi. Vsekakor naj lega otrok zgodaj — po zimi med 7. in 8., po leti med 8. in 9 uro spat. Večerja naj eno uro prej, preden leže; uživa naj vedno lahko prebavljivo hrano. Na večer ga ne smemo motiti z bučno igro ter ne dražiti njegove domišljije z neprimernimi povestmi o strahovih, o eopernicah itd. Preden gre otrok v postelj, naj opravi svojo potrebo. Na to je treba strogo in zgodaj paziti že pri majhnih otrocih ter jih, če treba tudi ponoči poklicati, da se ne navadijo nečesa, kar je pozneje silno težko ali celo nemogoče odpraviti.

Nespametno in brezpotrebno je majhne otroke zibati in ji prenašati, da zaspe. Tudi ni treba, da bi morala vladati smrtna tihota, kadar otrok spi. Na nekoliko hrupa se otrok že lahko navadi.

Zelo škodljivo je jemati otroke k sebi v postelj. Večkrat store matere to zato, da jim ni treba ponoči vstajati. Toda pomisliti je treba, da niso tako redki slučaji, ko je mati poležala svojega otroka. To se zlasti lahko zgodi na kmetih, kjer matere ves dan naporno delajo in so silno utrujene, ter trdno spe vso noč. Neglede na

to pa tudi otrok, ki leži navadno nižje od matere, vdihava slabi, izprijeni zrak, ki ga izdihava mati, kar je gotovo škodljivo. Marsikatera mati ima jetiko ali kakke druge bolezni v sebi, za kar niti sama ne ve; in lahko jih prinese na ta način na otroka. Poleg tega se otrok spavanja pri starših silno težko odvadi, in tako se lahko pripeti, ko je že nekoliko razumnejši in budnejši, da vidi kaj, kar bi mu moralo ostati prikrito.

Nekatere matere imajo navado, da dajejo majhnim otrokom živati razna uspalna sredstva; po največ kuhan mak, da bi jih otrok ponoči ne motil. To je naravnost zločin. Otroci, ki je užival tak sredstva, duševno gotovo zaostane.

Otrok naj ima vsak svojo, dovolj veliko, čisto, ne premehko posteljo z nizkim vzglavjem. Ko so otroci nekoliko večji, je pa dobro, da imajo tudi svojo spalnico, ki mora biti seveda tudi poleg spalnice staršev ali odraslih.

Da bodo otroci hoteli spati sami, jih je treba že od malega navajati na to ter jih nikdar strahšiti s parklji in bavbavi, ne pripovedovati jim na večer povesti in bajk o strahovih in prikaznih ter jim pojasniti, da so to neumnosti, v katere izobražen človek ne veruje. Sploh naj odgojitelji tudi zato ne strašijo otrok s strahovi, ker kažejo na ta način lastno onemoglost ter jasno izpričujejo, da si sami ne morejo pridobiti potrebne pokorščine. Za slabotne, bolehe ali živahne otroke, ki imajo jako bujno domišljijo, pa more postati tako strašenje naravnost usodopolno. Sicer pa se ne zagrešajo proti temu toliko starši, kakor posli, katerim naj matere ne prepustajo preveč svojih otrok.

ODLOČITEV.

Spisal Etb. K.

Ko se je vračal domov, je sijalo solnce in grelo kakor ob najtoplejši poletnih dneh, dasi je bil že oktober. Bilo mu je sitno, ker ga je svetloba silila, da je moral misliti. A najrajši bi se bil otresel vseh misli in zaspal. Glava mu je bila izmučena, a nove misli niso blažile in tolažile. Kajti bila so sama vprašanja in to je bilo hujše od vsega.

Kdaj se reši teh vprašanj? Kako da je to njegova usoda, da ga grize in grize po možganih in zahteva odgovorov. Zdaj bi moral biti gotov mož, dovršen človek. V žepu ima črno na belem, da so izpiti končani in da ve in zna vse, kar zahtevajo od mladega doktorja pravoznanstva. Zdaj bi bil torej lahko konec vprašanj. Saj jih je bilo že dovolj; že preveč za njegovo mlada leta. Že vprašanja profesorjev, nekdanj v šoli, pozneje na vseučilišču in pred komisijami so mu prizadevale težke muke in brige. Zdelaval je pač vse izvrstno in odlično, toda malo kdo je slutil, kako trdo je šlo vse. Nikdar ni verjel sošolecem, če so se bahali, da so prečitali lekcije, pa so jo znali, ali pa da so si kar zapomnili profesorjevo predavanje. Če bi bilo učenje drugim tako lahko, bi ga bili morali prekašati. Zakaj so zastajali za njim? Sama zavist je bila, pa so ga hoteli poniževati, kakor da je njegov duh slabši od njih. A poznal jih je in ničesar si ne da sugerirati — od nikogar. Vse, kar je dosegel, si je trdno prislužil in zato sme biti ponosen.

Kakšno je bilo sploh to življenje! Samo prokletstvo! Peli so o lepoti mladosti, a bila je sama laž.

Sama vprašanja. Kako se preživi? Kako bo začetkom meseca s stanovanjem? Kje dobiš novo instruktore? Ali ti dajo stipendij? Kako si kupiš toplejšo suknjo za zimo? . . . Kakor so leta potekala, tako so problemi naraščali. Včasih je šlo za krone, pozneje za desetake, in včasih celo za stotake. In vsako vprašanje je bilo neizprosno. Misli, misli, išči, rešuj, odgovarjaj. Ali pa končaj pa pojdi za pisarja, k pošti, k železnici — če te vzamejo. Zagrebi ves dosedanj trud, vse nade, vso bodočnost.

Zoper take naskoke zahrbtnega škodoželjnega sovražnika je njegov ponos gradil vspremagljive nasipe in trdnjave. Ob vsakem novem vprašanju je vztrepetal, a takoj se je vzravnal, mu pogledal ostro v oči in našel odgovor. Vse do konca. In zdaj naj bi bil res konec. Vedno je tako mislil v svojih sanjah. Kajti njegova duša je znala tudi sanjati in čim okrutnejše ga je zunanje življenje brealo, suvalo v rebra, mu nastavljal nož na prsi in ga trpinčila s prozo vsakdanjega kruha in denarja, tem več sijala in svetlih barv je prihajalo v njegove sanje, ki so prezirale sedanjost in liki brezteslesne prikazni blodile po krasni bodočnosti. Marsikatero uro so bile močnejše od življenja, da so ga premagovale, da je moralo izginiti in na njegovo mesto so postavljale drugo življenje, polno solncea in rož in melodij, polno radostnih odgovorov, a brez vprašanj. Njegova duša jim je verjela. Iz njegove zakladnice je zajemala vsak dan novo moč, da je nadomestila tisto, ki se je obrabljala in porabljala v bdeči vsakdanjosti.

A zdaj bi moral biti čas, da bi se uresničile sanje. Konec bi moral biti vprašanj. Saj je dosežen cilj, ob katerim bi moralo življenje razgrniti svoje lepote in svoja bogastva pred njim.

Vlak leze proti jugu, tako počasi, da ne more brzina pregnati sitnih misli. In solnčna svetloba ne da očem, da bi zadremale. Duša je silno potrebna počitka in bi rada sanjala, pa ne more, dokler jo motijo nadležne misli: Kaj bo zdaj? Kaj začetki? Advokatura? Sodnija? Ali ni bilo neumno tako zgodaj rigorozirati. Drugi tudi ne hite tako. A drugi ne čutijo tako živo, kaj je ponos. In drugim se niso v sanjah kazala vrata, s katerim se odpirajo vrtovi . . . Zakaj se zdaj ne odpro?

Pred očmi so mu plesale številke. To so bila leta. Pri sodniji . . . ? Pri odvetništvu . . . ? Koliko je še poti do cilja? In dotlej — nova vprašanja, nove skrbi. Stari dogovi in nove brige.

Polagoma se je zunaj začel zibati mrak, v vozu so se majale čudne sence, sopotnikom so se izpreminjali obrazi, kakor da so se nenadoma postarali. In potem so se oddaljevali. Stennilo se je in v sree je zlezla nerazločna žalost. Ropot koles je bil močnejši in njegov ritem je žugal — kdove kaj. Potem je prišel sprevodnik in prižgal svetilko pod stropom. Motno je brlela in v tej medli svetlobi so se polagoma zmedle misli. Samo kakor utrinki so se še pojavljale in ničesar niso zahtevale. Tudi njim se je zahotelo pokoja. Polagoma so padale nekam v globočino kakor zadnji žarki večernega solncea nad morjem. In ko so izginile vse, je naenkrat vstala ena, sama, jasna in pokojna.

Minka bo srečna, ko se vrne in ji pove, da je končano. Še brzojavil ji ni. Še spomnil se ni, da čaka nemara bolj željno od njega kako se izvrši. Zdaj bo njena sreča tem večja, ker jo bo rešila dvoma. Vprašala ga bo, zakaj ji ni naznanil tisti hip, morda bo nabrala ustnice v šobo, a nič mu ne bo zamerila, ker ve, da jo ljubi radi njene lepote in dobrote radi njenega brezmejnega zaupanja, ki se ni omajalo niti v najtežjih urah?

Bodi zdaj že tako ali tako. Kar bo treba radi poklica, radi bodočih priprav in takih reči, sklene, ko bo doma . . . pozneje . . . saj se še ne mudi tako, kakor da gori . . . Pa bodisi, da se je nekoliko motil v svojih sanjah, da bo treba še čakati . . . seveda . . . to ni ne de; sanje se vendar uresničijo, saj čaka Minka nanj in počaka, dokler bo treba. Njegova Minka, ki bi bila vredna, da jo naslika Michelangelo in opeva Petrarca. Uboga Minka! S svojimi skrbmi je sivala, kadar je bilo najhuje, da

mu je pomagala pripravljati bodočnost, ki bo tudi njena. Bodi zdaj kakorkoli . . . Ta bodočnost bo lepa, posvečena dvoječi ljudi, ki sta v ljubezni trpela zanj, in ljudem, ki trpe in bodo še trpeli za bodočnost, za oddaljeno srečo. Njegov mirni pogled je bil uprt v brlečo svetilko. Medla svetloba je tiho plavala v njegove oči in polagoma se so spuščale trepalnice navzdol. S smehljajem na obrazu je zadremal.

Če bi bila Minka sama dobila akademski naslov, ne bi mogla biti srečnejša. Sreča ji nič ni težila misel, da bo treba še čakati. Čemu se je nadejala doslej, se je zgodilo; tako se izpolnijo tudi druge nade, ki znajo brzdati želje, da ne polete čez mezo, kjer ni več ciljev, ampak razočaranje. Izpolnitev bo krasna, a tudi pričakovanje je lepo, vse lepše in lepše, čim bolj se krajša. In Minkin obraz je cvetel in njene oči so bile jasnejše od dne do dne.

Velimir pa se je zopet mučil z vprašanji. Ponosno veselje prvega hipa se je bolj in bolj umikalo nezadovoljnosti. Za ves trud in vse žrtve je plača premajhna. Čemu je nadkriljeval sošolec, čemu so bili njegovi izpiti odličnejši, če ni zdaj nič več od drugih? Ali ne plava na njih ustnih porogljiv smehljaj, kadar mislijo, da jih ne opazuje? In nekateri ga nemara še pomiljujejo, ker so ugenili, da ga uprašanja bolj tarejo kakor druge. Ali ni ponižan, ker ni povišan po zaslugi svoje preteklosti, polne marljivosti in žrtve, ki jih mnogo drugih ni poznalo?

Krepko se je vzravnal njegov ponos. Nikdar ni hotel zaostajati; samo v prvih vrstah je bil zadovoljen in nihče ni bil tako močan, da bi ga bil mogel preprediti iz mesta, ki si ga je bil osvojil. In vsi so priznavali njegovo prvenstvo že izza ljudske šole. Ni jim bilo treba gledati v duše in pretipavati srea; naj so si mislili, kar so hoteli — odrekli mu niso primata.

A zdaj? Kaj veljajo vse preučene noči, kaj vsi skoraj nadčloveški napori? Kje je zdaj njegovo prvenstvo? Ivan je koncipient pri

najglasovitejšemu odvetniku, Milan praktičira pri deželni sodniji, Josip je pri železniškem ravnanstvu in Peter, leni, dolgočasni Peter pri državnem pravdnstvu. Tomaž, ki je študiral več pri litru kakor pri knjigah, vstopi v treh dneh pri policiji. A on . . . ? Odprto mu je, kar je odprto vsem drugim. Lahko se vrne v odvetniško pisarno, a kaj bo tam drugzega kakor vsi njegovi tovariši in v čem bo razlika, za katero se je bojeval dolga in teška leta stradalajoč, prezebojoč in učeč se bolj pridno od vseh drugih? . . . Pravičnost! . . . Ivan, ki mu je bil vsak izpit loterija, v kateri mu je le slepa sreča vedno naklanjala zgoditke, je pogodil hčerko bogatega veletržca in živi liki velika gospoda, on pa mora prešteti denar, preden se upa vročiti drugo četrtinko vina. A Pavle, neresni Pavle, ki je pobegnul še pred prvim izpitom in je celo ponavljal sesto šolo, je izdal knjigo, o kateri pišejo vsi časopisi. Res, da zima v žepu toliko denarja, da bi bil preskrbljen za teden dni, a njegovo ime je vendar v vseh listih. A kdo se meni za njegovo, za Velimirovo ime?

Odkar se je vrnil, ga tudi sanje nočejo obiskavati. Morda se jim zde njegove oči premalo jasne in njegovo čelo preveč nagubano. A morda jih je prepedil razum, ki je zgradil sovražen plot iz strogosti in števil. Sanje ljubijo toploto, a to uničuje nervozna treznost primerjajočih računov . . . (Konec prihodnjic.)

DETELJICA ALI TRIJE KRANJSKI FARJI.

Slike iz narodnega življenja.

II.

Zimsko solnce je že zdavnaj vzhajalo in pošiljalo svoje poševne žarke na zemljo, ko se je drugo jutro Mežnarjev Tonček prebudil z groznim in strašnim mačkom. Glava je bila prazna in pusta, v njej je pa nekaj pritiskalo na možgane, ki je vzbijalo spomin na prejšnji dan in vsako nadaljno razmišljanje. Le počasi se je spominjal pogovora s Kranjskim Janezem v gostilni. Najprvo so vstajale pred njim nekam nejasne slike, ki so polagoma dobivale jasne in določne črte in poteze, dokler se niso slednjic zlepe v eno samo podobo.

Ob tem spominu ga nekaj zaskelelo pri srecu, da je sree vzplamtelo v silni jezi, ki ne pozna družega kot maščevanje. Vdaril je z nogo ob tla in spregovoril napol glasno: "Pr . . . farška baraba. Zeleneč, mi je rekel . . . z "greenhornom" me je nahrulil — Le čakaj ošabnoš, ti še Tončka ne poznaš" in dvignil je roko, zažugal grozeče in njegov obraz se je skremžil v tako grdo spako, da bi se ga bil Kranjski Janez vstrašil, ako bi ga videl.

Njegov obraz v tem trenutku ni imel nič človeškega. Bil je izraz krvoločne zveri, ki hrepeni po maščevanju.

Prestrašena je kuharica pomolila glavo v sobo in boječ vprašala: "Kaj želiš gospud?"

"Prinesi mi konjaka, črne kave in zimsko suknjo," je malomarno dejal Tonček.

"Ali ne bodo maševali, gospud?" je zvedavo rekla kuharica . . . Mežnar je bil že dvakrat tukaj . . .

"Prismoda, prinesi, kar sem ukazal. Ti in mežnar se pa pjdita solit," se je zadril Tonček in s prstom pokazal proti durim.

Kuharica je pobledela jeze, med vrati je pa sama s seboj govorila o slabih duhovnikih radi katerih peša vera in gre nízol.

Tonček je nadaljeval s svojo toaletto. Večkrat je obstal pred velikim zrcalom, ki je viselo nad majhno omaro, gledal v njega, se kretal pred njim in popravljal gube na obleki kot kak gizdalim.

POZOR!

POZOR!

— NA —

Mednarodni Pieknik

— katerega prirede —

Socialistične Organizacije v Cook County

dne 18. junija 1911

v Riverwiew Park

Na piekniku bo govoril sodr. Victor Berger, socialistični kongresman

VSTOPNICE 25c in se jih dobi pri upravnistvu "Proletarca" ali pa pri agitatorjih.

NA TA DAN VSI NA KROV!

Ni je bolj vesele misli nego

"jaz imam v banki DENAR"

Začnite z vlogo danes. 3% obresti.

Industrial Savings Bank

2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Vlog čez pol milijona dolarjev. Odprto v soboto od 6 do 8 ure zvečer.

ki se pripravljajo za plesno veselico. Vmes je delal globoke in dolge požirke iz buteljke konjaka, ki ga je postavila kuharica na štirioglato mizico, ki je navadno služila Tončku za blazino, kadar je pozno v noč prihajal kot klada pijan domov.

"Hehehe — he — hihi — hi — he", se je režal Tonček ko je zapenjal zadnji gumb na sukni in stopal proti cestni železnici. — "Haha — hi, to bodeta delala oči — he, he — Kranjski Janez in Nožev Janezek, ko ju škof pokliče na odgovor."

V škofovi palači je Tonček naredil dvornemu kaplanu globok priklon in zaprosil ga je, da naj mu pri škofu izposluje avdienco, ker ima poročiti o zelo važni zadevi za sv. katoliško cerkev. Dvorni kaplan je sprva hotel spretno izvabiti Tončku skrivnosti, ki jih je namenil povedati škofu.

Ali Tonček se ni dal speljati. Njegove ustnice so se nabrale v oduren lisičji smev, v njegovi duši se je pa zarezal neki satanski glas: "Revše, neumno . . . zaman se trudiš — — — sem učence Jegličeve šole. Mene ne vjameš!" Ko je dvorni kaplan uvidel, da se vsi njegovi poskusi razbijajo ob Tončkovi jezuitski premetenosti je odšel v bližnjo sobo od koder se je kmalu vrnil in namignil Tončku, naj mu sledi.

Komaj je Tonček prestopil prag, je že hinavsko zdrknil na kolena in poljubil prstan na škofovi roki.

"Vaša eminenca" . . . je pričel jecljaje Tonček . . . "Le vstani sin moj" ga je dobrohotno prekinil škof. "Ne kleči pred ljudmi . . . Le govori! Kaj pa imaš važnega?"

"Vaša eminenca", je Tonček pričel potuhneno, ko se je pobral s tal. "teško, zelo težko mi je agitirati za novo cerkev. Zaupanje med verniki do duhovnikov je izgubilo. Povsod mi zapirajo vrata, in me podijo iz hiš."

"Kaj je pa temu vzrok?" je hitro vprašal vladika.

"Vaša milost" . . . je počasi prihajalo iz njegovih ust. "Ne upam se govoriti, ker bi moral pričati proti svojim kolegom."

"Le govori sin moj! Povej vse, kar teži tvojo dušo," ga je vzpodbudil škof.

"Največ sta kriva moja kolega Nožev Janezek in Kranjski Janez", je zdaj pogumno nadaljeval Tonček, da nočejo verniki prispevati za cerkev. Prvi je ukradel kelih in plašč in ju prodal baje nekemu židu, denar pa zapil v družbi zloglasnih žensk. Drugi pa zahaja v hišo sramote k Erniku. Tam je stalen gost. Delavci ga srečavajo v jutro, ko se vrača domov. In prav nič ga ni sram, ko ga srečavajo farani in se ziblje in guglje pijan domov. Nesramno življenje teh dveh kolegov so pa izrabili socialisti in svobodomisliči za agitacijo proti sv. rimsko katoliški cerkvi."

Ko je Tonček izgovoril tožbo proti svojima kolegoma, katerima se je vedno bližal za najboljšega in odkritosrčnega prijatelja, kadar je občeval z njima, je svetohlinsko pogledal škofa, da bi čital na njegovem obrazu, kakšen včinek je napravila zahrbtna ovačba.

"Sin, ali je vse tudi resnica kar si povedal?" je vprašal škof.

"Da, da, vaša milost," je hitel Tonček. "Zavedam se, da smem

svojemu višjemu pastirju povedati le golo in čisto resnico. — "Hm . . . je dejal škof. — "bemo že preiskali" in namignil je Tončku, da je avdienca končana.

Tonček je hitro segel po škofovi roki, da bi s poljubom zopet pokazal na videz svojo pasjo pozornost do vladike. Ati škof je roko umaknil in mu se enkrat namignil, naj gre.

Komaj je bil Tonček zunaj, se je nekdo škodoželjno zakrohotal v njegovi duši. Angeljska pomiznost, ki je ves čas žarila na njegovem obrazu, dokler je bil v avdienci, se je takoj umaknila škodoželjni nevoščljivosti, ko so se duri zaprle za njim. Njegove oči so gledale zadovoljno v svet kot rabelju, ko spravlja v žep svoto denarja, ki jo je prejel, da je obsojenec z vrvič pomagal na drugi in boljši svet.

Tonček je jemal kar po dve stopnjici nizdol. Tako ne odhaja človek, ki je zvršil nekaj lepega in dobrega. Le hudodelec beži tako, ker se boji, da bi ga kdo ne zasledil pri ravnokar zvršenem zločinu.

Še na ulici je stopal Tonček, kot bi mu bil vrag za petami, dokler ni zginil v gostilni za bližnjim vogalom.

V gostilni je bilo mnogo gostov, ki so se drenjali okoli mize s prostim prigrizkom in ob dolgi pivniški mizi, na kateri je bilo vsepolno čaš pive in druge raznovrstne pijače. Bilo je poldne. In delavci niso pazili kdo je prihajal in odhajal. Mudilo se jim je nazaj v tvornice in na stavbišča in radi tega ni nihče bodril Tončka, ki je mimo njih svignil na stranišče, kjer je duhovniški ovrtnik — edino znamenje njegovega stanu, hitro zamenjal s posvetnim.

Tako kot je Tonček prišel, je tudi odhajal. Vleklo ga je dol v rdečelučni okraj, kjer so se vrstila svetišča boginje Venere drugo za drugim. Tam je bil Tonček doma, in zapravljaj in trošil je denar z obema rokama, ki ga je izprešal iz faranov — — —

Tako kot je Tonček prišel, je tudi odhajal. Vleklo ga je dol v rdečelučni okraj, kjer so se vrstila svetišča boginje Venere drugo za drugim. Tam je bil Tonček doma, in zapravljaj in trošil je denar z obema rokama, ki ga je izprešal iz faranov — — —

Sodr. John Petrich je gl. zastopnik "Proletarca" za Youngstown in okolico.

Pooblaščen je pobirati naročnino, kolektati oglase in urediti sploh vse posle tičooce se agitacije lista.

Direktorij.

Vse je dobro, če je konec dober.

Ne smete obupati, če je videti vse proti vam. Bili so ljudje, ki so izgubili vse, celo vsako upanje, ko jih je naenkrat jasno obžarila sreča, da se je povrnilo zaupanje v samega sebe in z njim nova ljubezen do življenja in nova nada.

Če vas nadleguje dolgotrajna bolezen, ki se upira vsem zdravilom, nikarte nikdar obupati. Če je bolezen prebavnih organov, pa še niste poizkusili Trinerjevega ameriškega zdravilnega grenkega vina, ne obupajte. Poizkusite to zdravilo, ker je dostikrat ozdravilo baš take ljudi, ki so mislili da je njihova bolezen neozdravljiva. Milo vam izpodbudi organe k delavnosti ter jih zajedno okreni. Bržko prebavila zopet zaposljujejo, se vam zdravje izboljša. Uživate to zdravilo ob izgubi slasti, ob nervoznosti, onemoglosti, malokrvnosti, zapeki, ščipanju in krčih, glavoboli, bolesti v hrbtu in vseh žiloděhnih neprilikah. V lekarnah, Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago.

Če vas nadleguje dolgotrajna bolezen, ki se upira vsem zdravilom, nikarte nikdar obupati. Če je bolezen prebavnih organov, pa še niste poizkusili Trinerjevega ameriškega zdravilnega grenkega vina, ne obupajte. Poizkusite to zdravilo, ker je dostikrat ozdravilo baš take ljudi, ki so mislili da je njihova bolezen neozdravljiva. Milo vam izpodbudi organe k delavnosti ter jih zajedno okreni. Bržko prebavila zopet zaposljujejo, se vam zdravje izboljša. Uživate to zdravilo ob izgubi slasti, ob nervoznosti, onemoglosti, malokrvnosti, zapeki, ščipanju in krčih, glavoboli, bolesti v hrbtu in vseh žiloděhnih neprilikah. V lekarnah, Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago.

Če vas nadleguje dolgotrajna bolezen, ki se upira vsem zdravilom, nikarte nikdar obupati. Če je bolezen prebavnih organov, pa še niste poizkusili Trinerjevega ameriškega zdravilnega grenkega vina, ne obupajte. Poizkusite to zdravilo, ker je dostikrat ozdravilo baš take ljudi, ki so mislili da je njihova bolezen neozdravljiva. Milo vam izpodbudi organe k delavnosti ter jih zajedno okreni. Bržko prebavila zopet zaposljujejo, se vam zdravje izboljša. Uživate to zdravilo ob izgubi slasti, ob nervoznosti, onemoglosti, malokrvnosti, zapeki, ščipanju in krčih, glavoboli, bolesti v hrbtu in vseh žiloděhnih neprilikah. V lekarnah, Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago.

"Feeling Better Already Thank You!"

Srečen sem, ker sem poslušal vaš svet in se zdravil z

Dr. Richterjevim PAIN-EXPELLERJEM.

Ozdravel me je bolečin v grlu in križu, da se počutim sedaj čisto zdravega. Vsaka družina bi ga morala imeti. Čuvajte se ponaredb. 25 in 50c. steklenice.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl Street, New York, N.Y.
Dr. Richterjevo Congo Pilula otajljajo. (25c. all 50c.)

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!

IG. KUŠLJAN
GOSTILNICAR
229-1st Ave., Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pijače in vedno pripravljene prigrizke, po zmernih cenah. — Lokalni tu potujoči rojaki — dobrodošli!

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, pretnov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
(Izpravnika preiskava brezplačno — plačati je le zdravilo, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dan ure: Od 1 do 1 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovenski.)

Za dobre fotografije SE OGLASI pri

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinejše slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.
1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
NA VOGALU 14. PLACE.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Skladišče čevljev
za dame, moške in otroke
Domača tvrdka
Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa popravljajna dela, spadajoča v čevljarstvo obrt!
Za obila naročila se priporoča sl. občinstvu.
JOSIP JECMENJAK, lastnik
1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!

Billiards, Pool Table, Prenosišča za potnike.
Jedi pripravljene po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill. Telefon: Canal 2408

Naznanilo.

Občinstvu naznanjamo, da je naša pomladanska zaloga moških in deških oblek z novo zalogo spopolnjena in sicer z novim in zadnje mode blagom najboljše kakovosti. Pridite in pogledjte!

J. J. DVORAK & CO.
1853-55 Blue Island Ave.
edini izdelovalec unijskih oblek in prodajalec na zapadni strani Chicago.
NAREJENE OBLEKE. Želimo tudi seznaniti občinstvo z našo veliko zalogo po meri narejenih oblek, zadnje mode v mestu za svoje blago jamčimo, ker vemo, da je vsak naš odjemalec zadovoljen, kdor nas obišče.
ČEVLJI! Pridite in ogledjte si našo veliko zalogo unijskih čevljev vseh vrst in kakovosti.
J. J. DVORAK, lastnik.

Zdravljenje v 5 dneh

Varicocele Hydrocele
BREE NOŽA IN BOLEČIN IN BOLEČIN
Ozdravim vsega, kdor trpi na Varicocele, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in boleznit tličočih se moških.
Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tuestih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le za edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.

Popravite Vaše zdravje
Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških. Če je upanja v vaši zadevi, vam pojasnem, kako se treba zdraviti.
Ozdravim pozitivno zelodec, pljuča, ledice in neprilike v jetrih. (Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE moške bolezni
zguba sago-a, bvelni v ledicah in j triin
zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.
PLJUČA
nadubo, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi (Preiskovanje brezplačno) no.
Zdravljenje za stalno, je, kar želi vsakdor; ozdravim vsakogar, kdor mi zaupa njegov položaj. Moje zahteve so dostopne in primirne napram natančnemu zdravljenju in obroki lahki. Pridite danes in olajšajte bolečine. (Nasveti zastoj.)
DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago
med Randolph in Clark
Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

"NATURALIZACIJSKI ZAKON" se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki žele postati državljani Zed. držav. Zakoni za naseljenca so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kateri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.
Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center Ave., Chicago, Ill.

DOBRO SLUŽBO

lahko dobi vsak mladenič ali gospodična na železnici ali pa pri "brezžičnem brzozjavu". Odkar je osemurni delavnik postal zakon in se množe brezžične postaje, primanjkuje približno 10.000 brzozjavnih vslužbencev. Začetniki dobivajo \$70 do \$90 mesečno. Naša šola je pod nadzorstvom višjih brzozjavnih uradnikov. Vaem, ki dokončajo šolo s povoljnim vspehom, so službe osigurane. Pišite za podrobnosti šolskemu zavodu, ki vam je najbližji. National Telegraph Institute, Cincinnati, O., Philadelphia, Pa., Memphis, Tenn., Columbia, S. C., Davenport, Ia., Portland, Ore.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenic in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

Slovenecem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnjša in največja parobrodna črta za Slovence in Hrvate.
Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.
Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:
Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo.—Parniki odplujejo iz New Yorka ob središč ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku.—Vsi parniki imajo brezžični brzozjav, električno razsvetlavo in so moderno urejeni.—Hrana je domača. — Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvatsko.
Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

Zastopnik za Zapad: **K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.**

Največja trgovina

z žganjem, vinom in smokanai na debelo.
Vse blago prve vrste! Dve prodajalne:
JOSEPH H. MILLER et Comp., 917 Woodland in 6030-6032 St. Clair ave. Cleveland, Ohio.
Telefon: Cujahoga C. 4254 R in Princeton 2002.
Blago pošiljamo tudi izven Clevelanda.
Pišite slovensko! Cene nizke. Potrebna točna!

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio
J. SVETE po domače pri ZALARJU
6120 St. Clairave
toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smočke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

POZOR DELNOZELJ!
ki še niso dobili delnic B.J.D.T.D. v upravnistvu je še nekaj delnic B., katere čakajo, da se odpošljejo tistim delničarjem, ki v še niso oglasili zanje.
Naj se to stori prej ko mogoče, da bo stvar glede delnic B. vredna.
Odbor J. D. T. D.

Jako važne vprašanje?
"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?"
Še ne!

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvaškim delavcem "Radničko Straho".

Spomladanske in letne "Nobby obleke"

po zmerni ceni za odrasčene in mladeniče. Najnovejše mode.

LAWDALE CLOTHING HOUSE
S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in importirano plemenito pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.
Ant. Schnabl,
cer. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri **H. SCHWARTZ,**
16-18 N. Halsted St., Chicago
Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.
Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON

s modernim kegljiščen Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smočke. Potniki dobe čedno predstiče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se topla priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill.
Toči vse, gostilni podrežene pijače inse priporoča rojakom za obilne obisk.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.
Urادuje od 8-11 predpoldne in od 6-9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

J. Kosirnik, krojač

izdeluje nove obleke, čisti, lika in popravlja. Cene zmjerne.
J. Kosirnik, 3708 W. 26th St.
Tel. Lawdale 1761. Chicago

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KEKOSHA, WIS
Telefon 1199.